„Danskeren,"

ET NYHEDS- OG OPBYGGELSES-BLAD FOR DET DANSKE FOLK I AMERIKA.

udgivet af
Danish Lutheran Publishing House,
Blair, Nebraska.

„Danskeren" udgaar Onsdag i hver Uge.
Pris pr. Aargang:
De Forenede Stater $1.50. Udlandet $2.00
Bladet betales i Forskud.

Bestilling, Betaling, Adresseforandring etc. med Undtagelse af Bidrag til Bladets Indhold adresseres:
DANISH LUTH. PUBL. HOUSE,
Blair, Nebr.

Alle Bidrag til Bladets Indhold — Korrespondancer, Afhandlinger og andre Artikler — sendes til dets Redaktør:
A. M. ANDERSEN, Blair, Nebr.

Entered at Blair Post office as second class matter.

Advertising rates made known upon application.

I Tilfælde af, at Bladet ikke modtages regelmæssigt, bedes man klage til det stedlige Postkontor. Skulde dette ikke hjælpe, bedes man henvende sig til „Danskeren"s Kontor.

Naar Læserne henvender sig til Folk, som averterer i Bladet, enten for at købe hos dem eller for at faa Oplysning om det averterede, bedes de altid omtale, at de saa Avertissementet i dette Blad. Det vil være til gensidig Støtte.

Det er forfærdeligt at skulle blødde tildøde i Krig, men dog næppe saa frygteligt, som om et Folk under Overkultur, Letsindighed, Nydelsessyge, Blødagtighed og Gudsforladthed skulde raadne op og gaa til Grunde under udvortes Fred. Men hvorfor noget af disse Onder?! Dette Spørgsmaal henstilles til Overvejelse.

Dr. theol. L. G. Abrahamson Bladet „Augustana"s Redaktør, er paa Vej til Sverrig for som Repræsentant for den svensk-lutherske Augustana Synode at overvære Ærkebiskopindvielsen i Upsala Domkirke anstundende 8. November. Dr Abrahamson rejser med det skandinavisk-amerikanske Selskabs Dampskib Frederik VIII, som afsejlede fra New York Onsdag den 23. September.

Eugene W. Chafin, som har været Prohibitionisternes Præsidentkandidat, er nu Kandidat for U. S. Senator-Posten fra Arizona. De, der kender Mandens Fyrighed kan forstaa, at han gør Valgkampen interessant for Fjende som for Ven. I Førstningen tog alle hans Kandidatur for Spøg; men efter som Tiden skrider, nødes Modstanderne til at kæmpe for fuldt Alvor. Det er ikke umuligt, at Chafin baner sig Vej til Forbundssenatet. Det vilde være meget heldigt at kunne begynde med en saadan Repræsentant i Kongressen skriver „Folkebladet."

Danske i Kongressen. Det norske Blad „Reform" skriver, at medens baade Nordmænd og Svenskere har haft adskillige Repræsentanter i Forbundskongressen, har Danskerne i Amerika ingen Sinde — undtagen Woodmans Valg i Chicago — kunnet gennemføre Udvalget af Landsmænd til Repræsentanthuset eller Senatet, indtil der nu er Mulighed for, at de faar begge Dele. Hr. Niels Juul er i Chicago bleven opstillet som Kandidat til Kongressen, og i Arizona er Danskeren Dr. Julius Bernhardt Nielsen bleven opstillet som Kandidat til Senatet, og han skal have gode Udsigter til at blive valgt.

Præsident Wilson modtog den Deputation, som af Belgiens Regering sendtes til Washington for at appellere til United States Regering og Folk i Anledning af de grusomme Handlinger, som Tyskerne paastaas at have begaaet i Belgien. Men han har nægtet at tage imod Horace F. Brand af Chicago, som kom for at forelægge Præsidenten en Protest fra flere tyskamerikanske Organisationer mod de Beskyldninger for Grusomhed, som den belgiske Deputation fremlagde mod den tyske Hær. Præsidenten hævder nemlig, at han allerede før har nægtet at tage i Audiens Personer, som er født i andre krigsførende Lande og nu bor i United States, for at drøfte Krigen med dem. De bor jo her i et neutralt Land, og saa maa de være neutrale ligesom Præsidenten i sit Svar til Kejser Wilhelm og den belgiske Kommission har hævdet, at han maa være neutral. Præsidenten har Ret.

Dr. A. L. Skoog, ældste Søn af Mr. og Mrs. John Skoog (svensk) i Carver, Minn., er ifølg. „Aug." bleven udset til Forstander for Sygehuset La Patrie i Paris, Frankrig. La Patrie er en Anstalt for Nervesyage og et af de fremmeste i sit Slags i Verden. Dr. Skoog har været Professor ved Kansas' Universitet og praktiseret som Læge i Kansas City. Han rejste til Frankrig for 6 Maaneder siden for at gennemgaa et Kursus i Behandling af Nervesygdomme ved La Patrie Anstalten. Da Krigen udbrød, kaldtes alle Lægerne til Felten, og Dr. Skoog blev saa udset til at forestaa nævnte Sygehus. Dr. Skoog har et Aars Ferie fra Universitetet i Kansas.

Paa Lykke og Fromme.

Nu har Kredssekretæren for Nebraska Kreds, som det sig hør og bør, givet os en omstændelig Beretning fra Kredsmødet i Kansas City. Naar vi har læst og forstaaet den, vil det saa være ude af Orden saadan paa maa og faa at give et Par Kridttegninger derfra? Hin Mand, hvorom der fortælles i en af Kongebøgerne, spændte Buen paa Lykke og Fromme og skød" (1 Kong. 22, 34). Det vil jeg ogsaa gøre.

„Fredens Frugter".

Paa Vejen til Kredsmødet i Kansas City blev Ordene „Fredens Frugter" ved at klinge for mig. Du ved, hvor de staar i Paludan-Møllers Sang „Danmarks Maal". I dens 3. Vers læses: „Faar ved Fredens Frugter først mit Saar jeg lægt." Ikke ved ny Krige og mere Blodsudgydelse vilde Danmark raade Bod paa sin Skade men ved Fred, der skulde bære Frugt.

Vi lever under en Verdenskrig, hvor Fredens Frugter jævnes med Granater og Kugleprøjter, og hvor vore Medmenneskers Blod flyder i Strømme. Tænk bare paa dette ene Eksempel fra den forhaandenværende Krig: den belgiske By Louvain med sine gamle Bygninger, saaledes sit Universitet, hvor blandt andre vor egen Hans Taussen har studeret, og sine moderne Huse og med sine Kunstskatte raseret og ruineret af de tyske Ødelæggelsesvaaben, for at se, hvorledes Krig, forholder sig til Fredens Frugter. De er og maa jo være hinanden absolut modsatte.

Vi var en Flok danske fra Staplehurst, som mødtes med andre i Lincoln for at rejse til Kredsmødet i Kansas City. Toget snoede sig gennem de mere eller mindre frugtbare Egne sydfra og overalt saa man Fredens Frugter for sine Øjne, — jeg mener Landefredens Frugter, de samme, som anførte Digter tænker paa. Et Sted pløjer Bonden med fire kraftige Heste for sin Staalblanke Dobbeltplov; paa et andet snurrer Damptærskeværket, og flere Vogne holder parrat for at køre den gyldne Sæd til Markedet, og paa et tredie mejer man Majsen og fylder sin „Silo". Der i Hulvejen kommer Bondekonen kørende til Byen med Æg og Smør, histhenne plukker en anden ved Hjælp af sine Børn Æbler af Træerne, hvilke rødmusede og dejlige titter ud mellem Bladhanget, og ned ad Bakkeskrænten kommer Hyrdehunden drivende hjemad med Malkekvæget, medens Aftenklokken ringer. Ja, saadan gaar det fremdeles. „Skønne Syner skifter trindt om til Øjets Lyst", skifter jo; men overalt ser Øjet sin Lyst — „Fredens Frugter!"

Nu er vi ved den betydeligste By paa denne Vej, før vi naar Maalet, nemlig St. Jo. (Joseph). Der ser man den sædvanlige, amerikanske Travlhed og Forretning: Køb, Salg, Omsætning, Passagertog, Fragttog, dampende Fabriksskorstene, Automobiler, og Hjem liggende ved Hjem o.s.v. o.s.v. Men er det ikke Fredens Frugter fremdeles?

Mod Øst har Byen nogle høje Bakker, hvor Rankerne vokser frodigt, og Børnene plukker Bær. Boede vi i et Krigsgalskabens Land da vilde man se en Fæstning eller to deroppe paa Bakkekammene og sorte Kanonmundinger pegende ud mod de forskellige Sider for at kunne nedmeje Fredens Frugter.

En Farmer viser mig et Billede af det Hjem med Behoelseshus, Stald, Lade og andre Bygninger, han med Flid og Arbejdsomhed har faaet bygget op for sig og sine. Alt ligger saa smukt og fredeligt paa Billedet. Ak, tænker jeg, hvilken Ruin kunde ikke en eneste Granat anrette i dette Hjem med dets Fredens Frugter.

Saa taler man om Krigen derhjemme og om vore sønderjydske Brødre, der er tvungne til at kæmpe under en fremmed og forhadt Fane; og en af de medrejsende fortæller om en sønderjydsk Bonde, som har alle sine 6 Sønner indkaldt i den ulykkelige Krig, og en anden har hørt om en gammel sønderjydsk Enke, hvis eneste to Sønner stod Side om Side ved samme Regiment og faldt i samme Slag (ved Liege maaske), og i sin Forvirrelse derover dør den gamle Kvinde for sin egen Haand. Vort unge Mandskab kan nyde Fredens Frugter uden at frygte for Indkaldelse.

Men vi skønner paa Fredens Frugter, som vi burde? I Mandags var det 100 Aar, siden Francis Scott Key skrev den amerikanske Nationalsang: „O say! can you see by the dawns early light". Men vi er saa taknemmelige, som vi kunde være, fordi dette Frihedens og Fredens Banner vajer over os og vinker Fredens Frugter frem?

Dagen efter Kredsmødet var det „Arbejderdagen". Et amerikansk Blad havde et Billede for Anledningen. Paa dets ene Side saas en amerikansk Arbejder omgivet af Fredens Frugter og paa den anden en europæisk, hvis Hjem laa i Ruiner og over hvis Hoved the „Shrapnels" eksploderede. Og saa siger Amerikaneren: „Hvormeget bedre er jeg dog stillet end han. Lad os, enten vi bor i By eller paa Land, sige det samme og saa takke Gud for Fredens Frugter, og bede ham om for Jesu Skyld snart „at bringe Krigen til at høre op" for dem derhjemme.

Kredsmødets Frugter.

Om selve Kredsmødet var der vist kun een Mening hos alle fornuftige Væsener, den nemlig, at det løb heldigt af. Jeg synes ikke, at vi mærkede, at Slangen fra Helvede fik Lov til at forgifte det paa noget Omraade. Baade Menigheden og Præstefolkene tog overmaade vel imod os. Vi i det omtalte Rejselskab fra Lincoln kom paa Grund af Togforbindelsen først til Kansas City noget sent, Kl. omt. 9 Torsdag Aften og var saaledes for sildigt til Aabningsmødet; men vi blev trods Smøleriet budt venligt til Bords i Bespisningslokalet og bevartet paa det bedste. Og da de var saa opmærksomme mod os Efternølere, kunde jeg ikke lade være med at sige til Opvarterne: „I tager bedre mod os, end de vil tage mod de tyske Soldater i Paris."

Om selve Mødet fortæller Sekretæren. Men saa Mødets Frugter! Hvor mange og hvor store var de? „Ja, det kan ingen vide," siger du, og du har til Dels Ret. Og dog: „Hvad hjælper Væksk, som ej vil gro?" Prøvede vi paa Mødet at faa flere Frugter frem, ikke blot under selve Sammenkomsten, men for Kredsen i sin Almindelighed? Lad ingen svare, at et saadant Spørgsmaal er ude af Orden; thi det er det ikke. Et Kredsmøde og vi dets enkelte Medlemmer har virkelig baade et stort Ansvar og store Opgaver for os at løse, og prøvede vi rigtig paa det?

Jeg lagde nok Mærke til, at Mødet bestemte, at Kredsen skulde støtte Samfundets Virksomheder, Skolen i Blair, Missionen i Utah og Helsehjemmet i Brush, og det var jo velment og skønt; men var det alligevel ikke at sejle i Farvande, som ikke er Kredsens?. Det ligger vel i Sagens Natur, at Kredsene som Dele af den for. Kirke ogsaa støtter dens fælles Gerning. At vedtage, at Kredsen støtter Samfundets Virksomhed i visse Grene, kan næsten give det Udseende af, at der er andre, hvori den ikke vil bistaa det, hvilket jo dog heldigvis ikke er Tilfældet.

Men saa Frugten af Kredsmødet. Fremskridtet for selve Kredsens Arbejde, kan det med Oprigtighed siges, at vi prøvede paa at faa flere Frugter frem, at vi forsøgte paa at bryde ny og flere Baner for vor fælles Virksomhed? Jeg synes det ikke. Det Arbejde, som har været paa Kredsens Dagsorden i kortere eller længere Tid, det vedkendte man sig og tog Bestemmelse om. Men er det alt, der kan ventes af en saa stor, velbefolket og velstillet Kreds som vor?

Der er noget, man har kaldt „Utilfredshedens Evangelium" (The Gospel of Discontent). Men vi ikke kunne behøve, at nogen holder en vækkende Prædiken for os over en Tekst derfra? Vi er da ikke ved at blive tilfredse med det allerede indvundne?

Efter Beretningen i „Danskeren" har Minnesota Kreds talt om „aandelige Hviletimer" og haft saadanne ved sit Aarsmøde. Kredsmødet i Kansas City havde ogsaa „aandelige Hviletimer" at byde paa. Men „er det det hele", spurgte Vilh. Beck, da han første Gang hilste paa en bekendt Missionær i Danmark og saa hans ikke-herkuliske Skikkelse; kan man ikke ogsaa have Grund til at spørge ligervis over for Kredsmødet.

Maa jeg anføre et og andet, som jeg synes, at vor Kreds skulde tit at tage fat paa Tid efter anden:

Ansættelse af flere Missionærer. Nebraska Kreds har kun to — Gud velsigne de kære trofaste Arbejdere! Men er det tilstrækkeligt i Nebraska Kreds med sit særdeles udstrakte Territorium? Burde Kredsen ikke se det som sit Maal at faa ansat en Missionær i Kansas City og en i Omaha til at hjælpe vore Præster der i deres udstrakte Virksomhed i disse store Byer? Og hvad med et Missionshjem i Omaha? Trangen til et saadant har været paa Tale ved adskillige Kredsmøder. Burde Kredsen ikke foretage sig noget for at fremhjælpe den Sag?

For et Par Aar siden indberette de Kredsformanden om adskillige Missionsmarker i Kredsens vestlige Egne. Hvad er der gjort for at „pløje Nyland" op paa disse Steder?

Og med Hensyn til Hedningemissionen trænger da Nebraska Kreds ikke til, at Interessen for den kan blive mere oparbejdet og opildnet? Hvor mange Møder for den ydre Mission i Kredsen hører vi om, læser vi om? Hvor mange Hedningemissionsprædikener mon der holdes i Kredsen hvert Aar? Hvor mange Missionsblade mon der læses? Hvor mange Missionsbøsser ser vi ophængte i Hjemmene? I Brødremenigheden underholdes een Missionær paa Hedningemissionsmarken for hver 59 Kommunikanter. Hvor mange har Nebraska Kreds? Svarer det til Medlemsantallet?

Havde vi haft mere af Jesu inderlige Kærlighed i vore Hjerter mon vi da kunde have holdt Kredsmøde uden at gøre Forsøg paa at fremme den hellige Sag iblandt os ogsaa?

Ungdomssagen gik vi ogsaa forbi. Lægger vi Mærke til den Bevægelse, der er mellem de unge baade Nord Dakota Kreds og i den lille Atlantic Kreds, da er der nok for holdsvis nærmest Stilstand i vor. Og vilde det ikke være paa sin Plads, om Kredsmødet tog Initiativ.

Nogen siger maaske, at det kan være godt nok med flere Opgaver for Kredsen og deres Løsning; men man maa stræbe efter Evne og passe paa, at vi ikke faar saa mange Jern i Ilden, at vi faar nogle af dem brændt. Dette er rigtigt. Men der er ogsaa noget at passe paa og vogte sig for, nemlig Slendrian og Selvtilfredshed. Lad os pleje og passe det godt, vi har; men „den der har ham skal gives". Det er godt at have et stort Maal og sigte noget højt. En Soldat maa med sin Riffel pege over Maalet; han ved, at Kuglen vil synke noget. Vore Kugler vil ogsaa synke, ak, alt for snart og meget! Skal man over en strid Strøm, maa Baadføreren sejle efter et Maal, som ligger højere, end det han naar; han ved at Strømmen vil føre Baaden en Del ud af Kursen. Vi skal ogsaa nok komme til at kende Strømmens drivende og tilsidesættende Kræfter i Kredsens Arbejde, hvor for der maa tages Hensyn dertil under Sejladsen.

„Der er saare meget af Landet blevet til overs at indtage", lød det til Josva fra Herren. Lyder det samme ikke fra ham til os i Nebraska Kreds? Og bør vore Kredsmøder ikke være Stedet, hvor Planen lægges for denne Erobringskrig at indtage, hvad der ligger i Fjendevold? Og opmuntrende siger Gud: „Hvert Sted, som eders Fodsaale skal træde paa, det har jeg givet eder". Der ser vi, hvorledes vi kan vinde Sejre for Herren.

Carl A. Bang

Fremont Bakker er død.

Tirsdag Morgen den 8. Sept. lød Budskabet ud over By og Land: Carl A. Bang er død. Det kom pludselig og aldeles uventet for de fleste af os, dog — for hans allernærmeste maaske ikke saa helt uventet, da Lægen havde fortalt Bang, at efter al Sandsynlighed vilde hans Livslampe slukkes, som man slukker et Lys. Det var Bestemmelsen, at gamle Bang — som vi gerne kaldte ham, for at skælne mellem ham og Sønnerne — skulde med Svigersønnen Lars Jensen til Byen den Morgen for at raadføre sig med en Læge. Han spiste sin Frokost, klædte sig paa til Turen, og medens han ventede paa Køretøjet, vilde han gaa et Ærinde ud i Haven for sin Hustru. Da Lars Jensens nogle faa Minutter senere kørte ind paa Gaardspladsen, fandt de ham liggende uden for, og idet de løb ham til Hjælp og løftede ham op, drog han sit sidste Suk. Et Hjerteslag udslukkede hans Livslys.

Carl A. Bang var en af de første Danskere, der nedsatte sig paa Fremont Bakker. Saa tidlig som 1865 kom han hertil. Tre Aar senere rejste han til Danmark og hentede sin Brud. De blev ægteviede i Danmark og kom samme Aar her over og nedsatte sig paa Farmen, hvor de har boet hele Tiden siden. Bang var en Banebryder paa disse Egne. Ikke bare som Farmer var han en Foregangsmand, men ogsaa i politisk og religiøs Henseende tog han fat med Liv og Sjæl. I religiøs Henseende var det bevægede Tider disse første Aaringer derude paa Bakkerne. Mormonerne havde et godt Tag i mange af vort Folk derude, saa kom Adventisterne og andre Sekter ind, saa der var Forstyrrelse nok. Den norske Synodes Arbejdere og Arbejdere fra „Konferencen" tog ogsaa fat, og det gik ikke altid helt paa det jævne. Baade indadtil i de forskellige Lejre toges der mangen en Dyst, og udadtil imod hverandre hørtes Vaaben gny. Bang sluttede sig til Synoden, og i mere end 25 Aar var Pastor A. Larsen af Synoden en stadig Gæst i Bangs Hjem. I 1903 enedes Medlemmerne af Synodemenigheden om, uden nogen som helst Indgriben fra vor Kirkes Side, at opløse deres Menighed og da føge deres aandelige Nærring i trefoldigheds Menighed, som da betjentes af Past. C. C. Kloth. Nogle af Medlemmerne lod sig straks indmelde som Medlemmer der, andre er gaaet ind siden. Bang sluttede sig aldrig formelt til vor Menighed men var en stadig Gæst der baade ved Gudstjenesterne og Nadverbordet. Det har altid været mig en Glæde at gaa ud og ind i Bangs Hjem. Jeg var altid velkommen, og der var altid nok at tale om. De seks Børn har Bang sikkert været en god Fader. Man saa det Gang efter Gang, hvordan Børn og Børnebørn flokkedes om ham — om Hjemmet i det hele taget. Det er jo ikke saa helt almindeligt i vore Dage, hvor saa mange voksne Børn søger deres Glæde uden for Hjemmet. Ikke blot i timelig Henseende var Bang en Hjælp for sine Børn, men han vilde ogsaa gerne hjælpe dem aandeligt. Nu er hans Mund lukket i Døden men hans Kiste har talt alvorligere end Ord kunde tale, og hans Grav vil fremdeles tale.

Begravelsen fandt Sted Fredag den 11. Sept. Efter en kort Sørgegudstjeneste i Hjemmet førtes Liget til Kirken, hvor en ualmindelig stor Skare Mennesker var samlet for at sige vor gamle Ven det sidste jordiske Farvel. Ved Baaren taltes der om Livets Alvor", ud fra de tre Billeder i 1 Kor. 9, 24; 10, 6 — „Løbet", „Kampen" og „Vandringen". Dersom vi var mere fortrolige med Livets Alvor, vilde Dødens Alvor gribe os mindre. Der blev ogsaa sungen en Sang paa Engelsk og holdt en kort Prædiken i det engelske Sprog. Derefter blev saa Legemet stedt til Hvile paa Kirkegaarden ved siden af Kirken. Der skal det hvile til Opstandelsens store Morgen, saa skal det, tilligemed de mange andre, som hviler der, og dem, der snart skal lægges til Hvile atter opstaa, naar Guds Søns Røst lyder, ogsaa ud over denne lille stille Have. „Thi den Time kommer, paa hvilken alle de, som ere i Gravene, skulle høre Guds Søns Røst, og de skulde gaa frem, de, som have gjort det gode, til Livets Opstandelse, men de, som have gjort det onde til Dommens Opstandelse". Joh. 5, 28—29. Den gamle Hustru og seks Børn overlever Faderen og føler Savnet. Bang var født paa Als den 21. Marts 1841.

Velsignet være gamle Bangs Minde!

M. Th. Jensen.

Krig og Forretningsliv.

(Af P. V. A.)

At de nordamerikanske Fristater under Krigen føleligt vil mærke et Afbrud i deres vidtforgrenede Forretningsliv, ligger for Haanden. Men mest vil det selvfølgelig gaa ud over de Stater, der væsentlig driver en enkelt Industri, hvis Vares Eksport gør dem afhængige af den gamle Verdens Evne til at overtage Produktet. I dette Tilfælde befinder sig navnlig de Sydstater, hvis Hovederhverv er Bomuldsdyrkning.

Hvad denne Erhvervsgren betyder, kan man egentlig først faa rigtigt Indtryk af, naar man engang har rejst gennem disse Stater og set de endeløse Marker, der i August og September bogstavelig er „white with cotton". Af Tal imponeres man ikke saa let, hvis man ikke daglig har med Tal at gøre og kan paaskønne deres Betydning. Naar jeg saaledes siger, at De forenede Stater aarlig producerer omkring 12,000,000 Baller Bomuld med en Gennemsnitsvægt af 500 Pund, da er dette ganske vist en overvældende Tanke. Men naar man med egne Øjne ser hele Stater skinne som den hvide Sne af Bomuld, da skønner man, at Ansluelsesundervisning alligevel gaar af med Prisen.

Det kan ikke være af Vejen at kaste et flygtigt Blik tilbage over Bomuldsdyrkningens Begyndelse og Udvikling.

Det første, velbevidnede Forsøg med Bomuldsavl her til Lands ligger saa langt tilbage som 1607, da man prøvede til med de første Planter i Jamestown, Virginien. Besynderligt nok var denne første Plantning ikke anlagt i Retning af Gevindst, men for Dekoration. Planten var altsaa først en Prydplante. Nu, Blomsterne kan da ogsaa nok staa Maal med andre Havesmykkere. De har en god Del Lighed med de gule Kaktusblomster, der en kort Tid af Aaret kan ses i Præriestaterne. Større er Ligheden dog med Okrablomsten. Men Okra og Bomuld hører ganske vist ogsaa til samme Planteslægt.

Der er vist omkring ved 130 Bomuldssorter. Dog i daglig Tale falder Delingen væsentlig i to: short (eller upland) cotton og long (eller Sea Island) cotton. Denne sidste Slags kan kun dyrkes i de sydligste Sydstater, er af ulige bedre Længde Uldsende og Kvalitet, koster meget mere, men er saa til Gengæld dyrere at dyrke fordi det er et overmaade trættende og kedeligt Arbejde at pukke den, idet dens „bolls" ikke aabner sig saadan som den korte Bomulds, der hænger i svære foldige Rakler og er lette at faa fat i — saa lette, at allerede i nogen Tid Plukkemaskiner har været i Brug. Med Hensyn til den lange Bomuld har det for amerikanske Dyrkere voldt en Del Fortræd, er man har indført den i Ægypten. Denne ægyptiske Bomuld gror ikke saa lang eller saa godt som her til Lands, men har alligevel voldt et slemt Afbræk i Priser paa samme Sort herovre, fordi selvfølgelig de nøgne, nøjsomme Ægyptere kun kræver en Brødskel til Livets Ophold af, hvad man her maa have, og Væverierne gør sig naturligvis ingen Skrupler ved at udgive Varer af ægyptisk Bomuld for ægte „long staple." — I Sydamerika har man en Sort, der populært kaldes Nyre-bomuld, fordi de sorte, glatte Frø sidder i en samlet Klump af Form som en Nyre. Denne Sort indføres her til Staterne, idet dens Fiber har stor Lighed med Uld. Man blander den da med Uld og stempler Fabrikatet Heluld. Ja, nogle Væverimestre er endog saa frimodige at de af denne Bomuld alene fremstiller Strømper, Undertøj, og lignende og garanterer det hele for ægte Heluldskram.

Den lange Bomuld, saadan som den dyrkes i vore sydligste Sydstater, er et meget fint Produkt. I Længde er dens Fiber omkr. 1½ op til 2 Tommer. Den skinner blød og silkeagtig. Dens Frø er glatte (modsat den korte Bomulds) og er saaledes meget lettere at pille. En Maskine, der bruges til at pille Frøet af den lange Bomuld, kan slet intet stille op med den korte. Dertil kræves en særlig indrettet Pillemaskine.

Det var Opfindelsen af den frøudskillende Maskine, der muliggjorde den egentlige Bomuldsindustri efter en større Maalestok. Og han det lyse Hoved, der opfandt Maskinen, fik sin sure Møje for dens Skyld.

Eli Whitney saa først Lyset i Westborough, Mass., den 8 December, 1765. Hans Fader var fattig, men flittig. Om Vinteren naar Frost og Kulde hindrede Arbejdet paa Farmen, beskæftigede han sig i sit Værksted med Forfærdigelse af adskillige nyttige Genstande, som Skeer, Hjul, Stole og Borde, og saadant mere. Paa den Maade blev den lille Eli, der arvede Faderens medfødte Snille, tidligt kendt med Brugen af Værktøj. Han fandt selv paa at slaa Søm, hvorved der dengang tjentes gode Penge. Tillige lavede han Naale, Spadserestokke, og andet mere, som altsammen var saa kunstfærdigt udført, at hans Ry skred vidt om Lande. Han var da kun en femten Aar. Som han blev ældre, vaktes Lysten levende mod en højere Uddannelse, end den simple Almneskole kunde yde, og det lykkedes ham da ogsaa omsider at komme til Yale Universitet. Karakteristisk er er her, at en Lærer en Dag beklagede ikke at kunne vise et filosofisk Eksperiment, fordi Apparatet var i Norden og kunde blive repareret i Europa. Den unge Whitney bad om Lov til at sætte Instrumentet i Stand, hvad han ogsaa gjorde til fuld Tilfredshed. Ved Skolen udmærkede han sig især i den højere Regnekunst.

Efter sin Eksamen i 1792 rejste han til Georgia for at overtage en Stilling som Privatlærer. — Ved et Selskab diskuterede Egnens ledende Mænd det uoverkommelige Arbejde, der var forbundet med at ville Frøet af Bomulden. Da var der en Dame, Enke efter General Green, som udtalte, at hun var sikker paa, at den unge Whitney, hvem hun havde været i Rejselsøgte med, og som havde konstrueret en sindrig Brodereramme til hende, vilde være i Stand til at opfinde og bygge en Maskine, der kunde skille Frøet fra Fiberen. Man sendte da Bud efter ham. „Jamen," sagde han, „jeg har endnu aldrig set hverken Bomuld eller dets Frø" — Han lovede intet, men gik i Gang med Sagen. Først maatte han se at finde et Par Haandfulde upillet Bomuld. Dernæst lavede han sig de fornødne Redskaber og Værktøj. Nu fik han en tom Kælder anvist, hvori han ene og uforstyrret tog fat paa den Maskines Opfindelse, der inden længe fik Verdensbetydning. —

Og straks begyndte bitre Skuffelser at strømme ind over ham. Saa snart en indbudt Flok havde set, at een Mand ved denne Maskines Hjælp i een Dag kunde udskille mere Frø end ellers i Maaneder, løb Rygtet derom med Stormens Haastighed vidt om Lande. Man kom langvejsfra i Skarer og forlangte at se dette Vidunder. Men Whitney var paa Rejse for at faa sit Patent i Orden. Man vilde derfor ikke fremvise Maskinen, før han kom tilbage. Saa brød de hemmeligt ved Nattetid ind og stjal Maskinen, og før Whitney havde faaet sine Sager lovformeligt ordnede, var der allerede flere Efterligninger i Virksomhed, som selvfølgelig afveg fra Modellen i mindre, uvæsentlige Enkeltheder, idet man jo paa den Maade haabede at undgaa Bøder.

Nu gik det løs med allehaande Genvordigheder, med Sygdom, Ildløs, der ødelagde alle Whitneys Papirer, Værktøj og samt, en Retssag mod Tyvene, hvor man imod al menneskelig Retfærdighed gav disse Medhold, lod dem vinde Sagen. Whitney stod da som en aldeles ruineret Mand. Da han langt om længe fik fine Sagsøgninger afviklede, var han vist fattigere, end da Mrs. Green først foreslog ham at opfinde sin Maskine. De fleste Sydstater vilde simpelthen ikke lade ham vederfares Retfærdighed. Den uhyre Betydning Maskinen havde for deres Erhvervsliv, synes at have dræbt alle ædlere Følelser hos dem. Kun Nord Carolina vedtog i sin Statsforsamling at yde Whitney en vis Afgift for hver Pillesav, der var i Virksomhed i Staten.

Og nu kom der Liv og Gang i Bomuldsavlen. Og nok en Ting: nu steg Slaverne i Pris, saa det forslog noget. En ung, kraftig, sund og velbygget „buck" kunde bringe indtil 1000 Dollars. Og en „wench" af ditto Diskription gik stundom over den Pris. Da brød Herredagene frem for den bemidlede Klasse i Sydstaterne. Intet Under, at de satte alt ind paa at opretholde Slaveriet og med saa rasende Heltemod til at begynde med vandt Slag efter Slag. Altsaa kan man paa en Maade sige, at Whitneys Maskine blev een direkte Aarsag til Borgerkrigen.

Her kan endnu tilføjes, at medens Whitney intet fik ud af sin „gin", svang han sig dog siden op til Velstand. For han havde jo et mangesidigt Talent. Slog een Ting klik, nuvel, saa tog han fat paa en anden. Det var ved Opfindelser og Forbedringer af Riffelvaabnet, han tjente sig rig. I Whitneyville, Connecticut, havde han sin Fabrik.

— — —

Baade offentligt og privat arbejdes der i Sydstaterne for Tiden ihærdigt paa at afvende den Markedskrise, som den hæmmende Bomuldsudførelse vil føre med sig. Salg og Køb af dette Produkt er lidt af en indviklet Affære. Der udføres her fra Landet Bomuld for op imod 500,000,000 Dollars, eller omkr. Halvdelen af den samlede Afgrøde. Men saa indføres der